

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

لے کے ناں میں سوچئے رب دا کراں کلام بیان
مہر محبت کرنے والا اُچا اُسدا ناں

تاج نامہ

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

تاج نامه

کلام
تاج محمد تاج

ترتیب و تدوین
علی اویس خیال

جملہ حقوق بحق گندھارا ہندکو اکیڈمی محفوظ ہیں

تاج نامہ	نام کتاب
تاج محمد تاج	کلام
علی اویس خیال	ترتیب و تدوین
حرفی	موضوع
علی اویس خیال	کمپوزنگ
ثاقب حسین	سرورق
سید سعید گیلانی	پروفنگ / تصحیح
2017ء	سال اشاعت
محمد ضیاء الدین،	اہتمام اشاعت
چیف ایگزیکٹو کمیٹی، جی ایچ اے	
F.239/17	جی ایچ اے اشاعت حوالہ
200 روپے	قیمت
جی ایچ اے لیزر پرنٹنگ پشاور	پرنٹنگ
گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور	مطبع
978-969-687-210-8	ISBN No.
گندھارا ہندکو اکیڈمی، 2 چنار روڈ،	ملنے کا پتہ
آبدھرہ، یونیورسٹی ٹاؤن پشاور	

گندھارا ہندکو اکیڈمی پشاور

2- چنار روڈ، آبدھرہ، یونیورسٹی ٹاؤن، پشاور

091-9216223, 9216224

www.gandharahindko.com

انتساب

ہندکو نال محبت کرنے ولیاں دے ناں

آپڑے در دا تاج نوں محتاج رکھ
منداں غیراں دیاں نہ کروا اللہ

فہرست

صفحہ	عنوان	نمبر شمار
۸	(محمد ضیاء الدین)	1
۹	(ڈاکٹر ظفر اقبال)	2
۱۱	(سید سعید گیلانی)	3
۱۲	(علی اویس خیال)	4
۱۴-۱۵	اصل شاعری دا عکس	5
۱۶	بادِ مراد	6
۱۷	علی کل شئی قدر	7
۱۸	تذیل	8
۱۹	بے نیاز	9
۲۰	رحمن	10
۲۱	حجاب	11
۲۲	کملی کالی	12
۲۳	خاکِ پاء	13
۲۴	روضہ رسولؐ	14

۲۵	عاشق رسولؐ	15
۲۶	جنگِ اُحد	16
۲۷	جامِ شہادت	17
۲۸	پابندِ رضا	18
۲۹	پاکستان	19
۳۰	شبِ فراق	20
۳۱	کولاکواب	21
۳۲	عشق	22
۳۳	زر	23
۳۴	طوفان	24
۳۵	ہجر	25
۳۶	نیلویںیل	26
۳۷	لاچار	27

.....

حرفی دے نگینے

ہندکو زبان دے لکھاری ہندکو لکھت ایچ اس طرح رواں اے کہ اتھو دے غیر تعلیم یافتہ افراد بی خوبصورت طریقے نال شاعری کردے اے تے انہاں نے شاعری دے لوازمات دے نال نال موضوع دے اعتبار نال بی متنوع موضوعات تے شاعری کیتی برے ایہہ شاعری اگلی نسلاں تک منتقل نہ ہو سکی۔ غیر تعلیم یافتہ لوکاں توں تے چھوڑ وجیہ دے ساڈے لوک تعلیم دے زیورسی آراستہ اے انہاں دا کلام بی ضائع ہونڑے سی نہ بچ سکا۔ ہندکو تے مخطوطات توں محفوظ کرنے و سسرکاری ادارے ناپید اے جس دی وجہ کر کے شاعری تے نثر دے نگینے مٹی ایچ زل کے گم ہو گئیں۔ اُستاد تاج بی ہندکو حرفی گو شاعر اے تے گندھارا ہندکو بورڈ دے تحت منعقد ہونڑے ولی مشاعر یاں ایچ آپڑا ہندکو کلام سنڑا ندے اے۔ ان پڑھ اے برے آپڑا کلام زبانی یاد ایانے تے انہاں دی زندگی ایچ منے کوشش کیتی کہ انہاں دے کلام توں ریکارڈ کر لیواں۔ انہاں دے کلام توں ریکارڈ کر لیا گیا ایاب برے ساڈے کول نہ وسائل اے تے نہ افرادی قوت کہ جزے تحت اس کلام توں ٹرانسکرپٹ کر کے شائع کیتا جاسکدا۔ اللہ داسکر اے کہ گندھارا ہندکو اکیڈمی دے قیام سی بعد علی اولیس خیال توں خیال آیا تے اس کلام توں ٹرانسکرپٹ کر کے کمپوز کر لیا گیا تے علی اولیس نے اس کلام توں ترتیب دے کے کتابی صورت ایچ منتقل کر لیا۔ تے ایہہ کلام تو اڈے ہتھاں ایچ ”تاج نامہ“ دے نال تے موجود اے۔ اس سلسلے میں اللہ تعالیٰ دا بے حد شکر گزار کہ اُس نے ساٹوں ایہہ توفیق دتی کہ اساتذہ دے کلام توں محفوظ کر سکیاں۔

محمد ضیاء الدین

جنرل سیکریٹری، گندھارا ہندکو بورڈ پاکستان

سنگ میل

ہندکو زبان دے ادب انج ”تاج نامہ“ دا اضافہ آپڑی مثال آپ اے کیونکہ ایہہ ہندکو زبان دے ادب پنج پک نواسنگ میل عبور ہو یا اے۔ اس داسہرا ہندکو زبان دے نوجوان شاعر تے اُبھر دے ہوئے لکھاری علی اولیس خیال دے سر جلد اے۔ جس سُن ”تاج نامہ“ واسطے آپڑی گونا گوں مصروفیات بچو ٹائم کڈھ کے اس کو کتابی شکل پنج مرتب کیتا اے اور اس کاوش دے نتیجے پنج ہندکو زبان دا ایہہ ادب منظر عام تے آنا ممکن ہو یا اے۔ اس پنج اشعار کو فنی اعتبار نال دُرست کرنا، اس دی نوک پلک سنوارنا، اس کو کمپوز کرنا اور کتابی صورت پنج تیار کرنے دے مراحل تے علی اولیس خیال خاص طور تے مبارک باد مستحق اے۔

اس شاعری دی مطالعہ تو بعد ایہہ اندازہ ہوندا اے کہ ایہہ شاعری پک کہن مشق شاعر دی عکاس اے۔ اولیس خیال دی اس کوشش تو بعد اُمید اے کہ دوسرے شعراء بی اس موضوع تے قلم چا سُن تے ایہہ کتاب اُناں وسے پک مشعل راہ ہوسی۔

اس کتاب دے موضوعات بی بڑے دلچسپ اُن یعنی ”باد مراد، علی کل شئی قدیر، قذیل، بے نیاز، رحمن، حجاب، کملی کالی، خاک پاء تے روضہ رسول“ وغیرہ تو صاف ظاہر ہوندا اے کہ اس دے حرف حرف تو اسلام دی عکاسی ہوندی اے۔ میری گزارش اے نوجوان ہندکو ادیبیاں نوں کے اوہ بی اسلامی ہندکو ادب پنج اپنڑا کردار ادا کرن تے اس

طراں دے مشق سُخن جاری رکھن۔ اولیس خیال دی اس کاوش نے منوں بڑی خوشی عطاء
کیتی تے میرے دُعا وے کہ اللہ اس نوجوان شاعر دے زورِ قلم بچ اور اضافہ فرمائے
(آمین)

ڈاکٹر ظفر اقبال

ڈائریکٹر، گندھارا ہندکو اکیڈمی، پشور

پی۔ ایچ۔ ڈی (سکالر)

۱۶ نومبر ۲۰۱۷ء

ہند کو بولی نینگی

”ہندکو“ بولی نینگی بلکہ مکمل زبان اے، اج دی جدید تحقیق نے ایہہ ثابت کیتا وے کہ ایہہ زبان ہزاراں سال پرانڑی اے۔ ساڈے ہندکو واناں داسب سی وڈا المیہ ایہہ وے کہ اسی لوک آپڑی زبان بولدے ہوئے شرم محسوس کرنیآں، کہا راں اج چچیاں دے نال اُردو اچ گہل کرنیآں، جس دی وجہ نال ساڈی زبان ناپید پئی ہوندی اے تے پہلا ہووے گندھارا ہندکو بورڈ دا کہ اناں نے دن رات کوششاں کر کے اس ناپید ہونڑے والی زبان داسورج پورے آب و تاب نال ستویں اسمان تک پہنچا دتا وے۔

ہندکو ادب دے پیش نظر ایہہ گہل کر ساں کہ ساڈے بزرگ شاعراں دا جیہڑا کلام ہنڑ تک ساڈے ول پہنچا وے تا اوہ سینہ بہ سینہ روایت دے تحت ہی، کیونکہ اُس دورانج نہ ہی اتنے ذرائع ائے کہ ایہہ کلام چھپ کے محفوظ ہو سکدے تے نہ ہی کوئی سرکاری سطح تے اس زبان دی سرپرستی کیتی گئی جس دی وجہ نال ساڈی زبان دا بہت ادب ضائع ہو گنیا وے برے منوں ایہہ دیکھ کے بڑی حیرت بی ہوئی اے تے خوشی بی کہ ساڈی نوی نسل دے ہک نوجوان شاعر تے محقق علی اولیس خیال نے ہک ایسا کارنامہ سرانجام دتا وے جس دی وجہ نال ہندکو زبان دے ادب اچ قابل ستائش اضافہ ممکن ہو یا وے تے میں اس گہل تے علی اولیس خیال تے گندھارا ہندکو اکیڈمی نوں مبارکباد پیش کرنا وں۔

سید سعید گیلانی

۷ نومبر ۲۰۱۷ء

عرض خیال

بغیر کسی تمہید دے ایہہ عرض کرساں کہ اُستاد تاج محمد تاج دا کلام منوں جس ادھ کر ڈی حالت اچ ملاوے شاید اس حالت اچ اگر کسے ہور دے ہتھ لگدا تا کدی بی ایہہ کلام منظر عام تے نہ آسکدا کیونکہ اس کلام نوں ترتیب دینڑاں شاید ’جوئے شیر لیا نڑیں‘ سی بی زیادہ آیا اس دی وجہ تھی اگلے صفحات تے ملاحظہ کر سوتے ایہوئی وجہ وے کہ اس تے جتنی محنت تے خواری منے کیتی اس دا علم میرے اللہ نوں وے۔

اس کتاب اچ اُستاد تاج دی جتنی بی حرفیاں شامل کیتیاں گئیاں وُن اوہ ساری دی ساری حرفیاں اگے چکھے اییاں کسی حرفی دے لفظ غایب ائے تے کسی حرفی دے مصرعے نی ائے تے اگر کسی دے ائے بی تا اوہ ادھے۔ اس وسے اساتذہ دی ہدایت تے عمل کر دے ہوئے جیہڑی جیہڑی حرفی نامکمل آئی اُس دے مفہوم تے اُس اچ موجود الفاظ نوں مد نظر رکھدے ہوئے اساتذہ دی ہی نگرانی اچ ساری حرفیاں نوں ترتیب دے کے قلمبند کیتا گئیا وے۔

میرے وسے ایہہ اعزاز دی گہل اے کہ اللہ تعالیٰ نے ایہہ کم میرے سی لتا وے کیونکہ اُستاد تاج دی شاعری توحید و رسالت سی بھر پور شاعری اے تے جیہڑا کوئی بی اس نوں پڑھسی یا اس سی استفادہ کرسی تا اُس ثواب اچ میرا حصہ بی ضرور ہوسی۔ اس دے علاوہ میرے وسے ایہہ گہل بی قابل افتخار اے کہ ہند کو زبان دے اُس گمنام شاعر دانا پید

کلام جیہڑ اکھٹ سی کہٹ اج سی پنجاہ سال پہلے کنیا گنیا آیا اوہ اللہ دی مہربانی دے نال
منے منظر عام تے لیا کے ہندکو ادب اچ اضافہ کیتا وے۔ اُمید اے جیہڑ اتاری بی پڑھ سی
اوہ یقیناً لطف اندوز ہوسی۔ اخیر اچ ایہہ عرض کر سوں کہ اگر وت بی کتاب اچ کوئی غلطی
میرے سی رہ گئی ہو وے تا اُس دی اصلاح ضرور کروادینڑاں۔

علی اویس خیال

kheyal736@gmail.com

0333-7677287